

Nr 268.

Av herrar **Mannerskantz** och **Bondeson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 96 förekommer i förslaget till *arbetstidslag för detaljhandeln* några bestämmelser, som åtminstone för vissa branschers del komma att alltför mycket strida emot såväl nu gällande praxis som även det praktiska behovet och vari ändring här nedan föreslås.

I § 4 föreslås att arbetstiden icke må överstiga 48 timmar per vecka; häremot vilja vi nu icke resa några invändningar, särskilt om vårt yrkande senare beträffande stängning viss tid mitt på dagen bifalles. Vad däremot beträffar bestämmelsen att den ordinarie arbetstiden ej något dygn må överstiga 10 timmar måste man konstatera, att, även om den inom sådana branscher, där försäljningen är någorlunda jämt fördelad på veckans dagar, icke kommer att vålla någon egentlig olägenhet, den inom andra, t. ex. charkuteribranschen, alltför litet tager hänsyn till det faktum att vissa dagar i veckan normalt belastas med dubbelt eller tredubbelt arbete jämfört med andra dagar. Då här icke yrkas på den ordinarie veckoarbetstidens utökning, avses här blott att de stora branscher som hava handeln ojämt fördelad under olika veckodagar icke regelmässigt skola behöva vända sig till arbetsrådet för att få fördela tiden efter rörelsens praktiska krav. Inom charkuteribranschen förekommer t. ex. på lördagarna en myckenhet arbete med uppstyckning och för- och efterarbete, som i många fall utan större svårighet skulle kunna kompenseras med kortare arbetstid på t. ex. måndagarna. Det kan visserligen tyckas att en arbetstid av $10 + 1\frac{1}{2}$ timmar på en dag är mycket, men å andra sidan har man just på t. ex. lördagarna mycket svårt att få tillgång till extra personal, under det att andra dagar personalen ej fullt kan utnyttjas utan kan beredas ledighet. En maximerad ordinarie arbetstid av 11 timmar borde här vara lämpligare, i all synnerhet som den säkerligen ej kommer att tillämpas annat än när praktiska krav så betinga.

I fråga om § 8 få vi föreslå dels, att den tid inom vilken arbetstagare skall underrätta arbetsgivare om anspråk på övertidsersättning skall begränsas till sex veckor i stället för två månader, och dels att den tid, inom vilken talan må föras, fastställas till högst sex månader i stället för ett år. Vi anse nämligen, att det ej bör förflyta alltför lång tid för de olika mellanhavandenas uppklarande, dels emedan det ofta kan vara av vikt, att för fastställande av faktum, saken är färsk och dels för att undvika att eventuella irritationsmoment hållas vid liv längre än nödigt är.

Vi hava svårt att förstå att något praktiskt krav kan ligga bakom bestämmelsen i § 10 sista stycket att arbetstidsjournal skall förvaras å arbetsstället tre år efter den tid då sista anteckningen gjordes däri, utan föreslå att denna tid nedsattes till högst ett år.

I förslaget till *butiksstängningslag* beträffande *stängning mitt på dagen* anse vi att så väl de sakkunnige som Kungl. Maj:t ägnat denna fråga alltför liten uppmärksamhet. Om man undantager rakstuga och frisérsalong, som lämpligen icke i detta avseende böra betraktas såsom butik, kan man, vid ett genomtänkande av frågan, finna att många fördelar stå att vinna för såväl affärsinnehavarna som för de anställda. För dem av de förstnämnda, som hava ett större antal anställda, kan utan vidare en inbesparing av personal ske, genom att man slipper hålla avbytare, vilka t. ex. nu vid tio anställda torde uppgå till två biträden blott för att åstadkomma tillräcklig måltidsledighet. För mindre butiker kommer med den nya lagen om arbetstid stora svårigheter att uppstå, om man vill i full utsträckning utnyttja den i lagen medgivna tiden för butikens öppethållande. Överhuvud taget förefaller det, som om man på visst företagarehåll icke betraktat denna fråga ur den nya arbetstidslagens synvinkel. Härtill kommer att den tid som butiken kommer att hållas öppen, bättre utnyttjas, varför man icke behöver räkna med att omsättningen skall komma att nedgå.

För de anställda måste det vara angenämare att alltid kunna räkna med en vid samma tidpunkt på dagen infallande måltidsrast, som då kan tilltagas längre än de sextio minuter som äro föreslagna i § 9 i arbetstidslagen, varigenom mera matro beredes. Man har svårt att tro att en stängning mitt på dagen skall komma till stånd på frivillighetens väg, utan vill man komma fram på detta område, torde lagstiftningen böra ske, och då nu nytt förslag till butiksstängningslag är aktuellt, anse vi det oriktigt att icke denna fråga, som otvivelaktigt löser så många frågor på en gång, kommer under riksdagens prövning.

Att vissa olägenheter kunna uppstå för den köpande allmänheten kan ej helt förnekas, i synnerhet innan det nya förhållandet ingått i människornas vaneliv, men erfarenheterna från de länder, där man sedan länge tillämpat mitt-på-dagen-stängning, äro så gynnsamma, att man har allt skäl att betrakta dessa farhågor såsom mycket överdrivna.

Genom att butikerna hållas öppna till kl. 19, alltså till tid långt efter sedvanlig arbetstid inom de flesta yrken, möjliggöres i tillräcklig mån för dessas anställda att göra sina inköp. Man kan heller icke bortse ifrån att butiksinnehavarna och deras anställda äro en verkligt stor kår, som även bör förunnas en regelbunden och tillräckligt tilltagen måltidsrast under dagen.

Vad som förefaller oss vara det enda som kan vålla viss tvekan är hur handeln i fasta butiker inom livsmedelsbranschen kan komma att påverkas av handeln på torg och i saluhallar, som näppeligen kan stängas t. ex. kl. 12 för att sedan åter fortsätta. Man kan antingen föreskriva att denna handel skall för dagen vara slut vid tiden för måltidsuppehållets början, eller också låta den pågå som nu, för att få erfarenhet om i vad mån denna handel kommer att få någon besvärande verkan för butikshandeln. Den mesta handeln på torgen och i saluhallarna sker ju på morgnarna. Särskilt i saluhallarna är det möjligt att använda den under eftermiddagen ledigblivna personalen i de fasta butiker, som vederbörande i stor utsträckning hålla vid sidan av ståndet i saluhallen.

Om torg- och saluhallshandeln påginge från t. ex. 7.30—12.30 kunde måhända detta vara tillräckligt, och då kunde även de butiksanställda om så behövdes få en chans att göra uppköp under vägen hem till måltiden, samtidigt som icke konkurrensen med butikerna bleve så betungande.

Beträffande längden av stängningstiden anse vi att såsom fallet är i många länder två timmar vore lämpligt, men med hänsyn till allmänhetens intressen kan det vara lämpligt att försöksvis fastställa tiden till 1½ timme, som då lämpligen bör förläggas till tiden mellan 12 och 13.30. Skulle två timmar anses vara lämpligare ha vi intet att däremot invända.

Vi tro att tidpunkten nu är inne att taga ett mera djärvt och avgörande steg för att få enhetlighet i fråga om gemensamma måltidstimmar. Få saker komma att vara så ägnade att gynna en dylik utveckling, som den nu av oss föreslagna, och vi tro att så gott som alla av dem som icke i yttrandena vågat sig på en positiv inställning till saken, komma att, efter något års prövning, få sin uppfattning reviderad.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen må besluta göra följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition nr 96:

Arbetstidslag för detaljhandeln.

§ 4 sista meningen: Arbetstiden må ej något dygn överstiga 11 timmar.

§ 8 sista stycket: Vill arbetstagare — — — skall han dels inom sex veckor — — — dels ock inom sex månader — — — förlustig.

§ 10 sista stycket: Beslut av — — — förvaras å arbetsstället under minst ett år — — — datum.

Butiksstängningslag.

§ 3. Å söckendag må butik hållas öppen för allmänheten från klockan 8 till klockan 12 och mellan klockan 13.30 (ev. 14) och klockan 19. Dock må rakstuga och frisérsalong hållas öppna från klockan 8 till klockan 19. Under tiden — — — klockan 16.

Stockholm den 21 mars 1939.

Axel Mannerskantz.

Lennart Bondeson.